

لیلی بختیار

دانشجوی رشته تاریخ دانشگاه اصفهان

پاسخ

پاسخ بجمله معترضه دانشمند معظم جناب آقای جمالزاده مندرج در صفحه ۱۰۲ شماره دوم مجله شریفه ارمغان «اردیبهشت ۱۳۵۲» شرحی که استاد جمالزاده در مجله وزین ارمغان، راجع بفیلسوف بزرگ و نام‌آور ایران میرفندرسکی نوشته‌اند که جوانی گمنام که هنز او فقط ثروتش بوده و درگور میر او را بخاک سپرده‌اند، و خواسته‌اند اگر کسی اطلاع بیشتری در این مورد دارد به آگاهی ایشان برساند، مبادرت بتقدیم این مشروحه می‌نماید.

از آنجائیکه، آقای جمالزاده یکی از دانشوران بنام عصر ما و از نویسندگان گرانمایه و مورد احترام ایرانیان هستند و نوشته‌های آن نویسنده نامی با آن مایه و پایه و تحقیق و موشکافی برای خوانندگان حجت و سند مسلم است و بزادگاه خود اصفهان هم علاقه بسیار دارند، برای آنکه دیگران از خواندن مقاله استاد دچار اشتباه و گمراهی نگردند، با اجازه از حضور معظم‌له توضیح مختصری را ضروری می‌دانم.

مزار میرفندرسکی در تکیه‌ایکه بهمین نام در تخت پولاد اصفهان واقع است: همانطور که از نوشته سنگ قبر پیداست نزدیک به ۳۵۰ سال از درگذشت فیلسوف عالیقدر می‌گذرد و در این مدت طولانی مظاف و زیارتگاه غارقان و صاحب‌دلان آگاه بوده است. مخصوصاً در روزهای جمعه جمعیت بسیار زیاد برای کسب فیض و درک ثواب زیارت آرامگاه فیلسوف وارسته و نامدار ایران می‌روند:

در کتابهایی که راجع باثناز باستانی و تکایا و مزارات اصفهان، محققین و

صاحب نظران نوشته اند بطور تفصیل و مدقانه از ساختمان تکیه و محل قبر و اهمیت مقام میر در نزد مردم شریف و دل آگاه اصفهان سخن رفته است.

با آن اعتقاد راسخ و احترام عمیق و خلوص نیت که مردم اصفهان به میر دارند و حتی اینکه استخوانهای او را کیمیا میدانند و باو همپایه اولیا ارج می نهند، هرگز آن جسارت و بی باکی را کسی ولو هر قدر هم مقتدر و بی اعتبار با فکر عمومی و معتقدات مردم باشد ندارد که بخود اجازه دهد در گور میر مورد علاقه و احترام مردم کسی را دفن کرده و سنگ مزار را بگوشه افکند. این بر آن ماند که مثلا در شیراز خود کامه ای اندیشه این جسارت را نسبت با آرامگاه شاعر آسمانی ما حافظ و یابارگاه شیخ اجل بخاطر راه دهد «العیاذ بالله»

تکیه میر در سال ۱۲۹۹ هجری قمری که حسینقلی خان ایلخانی بختیاری بدستور ناصرالدین شاه و بدست ظل السلطان بقتل رسید خریداری گردیده و دور تا دور آن اینک مدفن سران ایل بختیاری است که شاید همین امر هم تاکنون بحفظ و نگاهداری محل نامبرده کمک کرده است و من توصیه میکنم مسافرانسی که با اصفهان می روند سری هم به تکیه میر بزنند تا گذشته از فیض زیارت میر بزرگوار در اطاقی که استاد نام برده اند و نیز در مقبره مرحوم ایلخانی از کارهای هنری استادان مشهور برخوردار گردند.

و اما جوان مورد نظر جناب آقای جمال زاده، اگر اجازه فرمایند بعرضشان می رساند، شخصی که در اطاق مورد بحث مدفون می باشد که در آن اطاق دور تا دور غزل معروف خواجه با خط میر عماد حسن نوشته شده است، غلامرضا «سردار بختیار» فرزند شادروان سردار جنگ بختیاری و داماد بهشتی روان حسن مستوفی الممالک، آن مرد نیک نام و میهن پرست و بلند آوازه تاریخ معاصر است، که قبل از جنگ جهانگیر اول برای تحصیل رهسپار اروپا گردید و از «سن سیر» فارغ التحصیل

شده است و بزبانهای فرانسوی-انگلیسی-آلمانی-عربی تسلط داشته و در زمان حیات همیشه خانه ایشان محل تجمع دانشمندان و سخنوران و هنرمندان و بزرگان آن زمان مانند وحید دستگردی-ملک الشعراى بهار- ایرج میرزا- کمال‌الملک- فرخى یزدی- عارف- عشقى- درویش خان و دیگر اعظام و معاریف وقت بوده است.

در زمانی که در اصفهان کتابخانه جامعی در دسترس دانش‌پژوهان نبوده است کتابخانه گرانبها و شخصی نامبرده همواره مورد استفاده محققین و فرهنگیان و طالبان علم بوده است.

بارها، شادروان استاد سعید نفیسی که سالها در اروپا با سردار بختیار دوست و هم‌درس بوده اند در سلسله مقالاتی که در مجلات طهران می‌نوشتند از کهک هائی که نامبرده بایرانیان دور از وطن که بعزت جنگ و نبودن راه پول بآنان نمیرسیده می‌نموده است بیکى یاد فرموده‌اند.

سردار بختیار، در سال ۱۳۲۳ خورشیدی در اصفهان فوت می‌نماید و او را در اطاقی که همان غزل معروف حافظ دور تادور آن نوشته شده است بخساک می‌سپارند و هیچ ارتباط و نزدیکی مکانی یا مزار فیلسوف بزرگ ایران که در سمت شمال غربی تکیه و در فضای باز قرار دارد ندارد.

گویا دفن جسد میر در محل فعلی و در فضای آزاد و باز بدون قبه و بازگاه و دیگر پیرایه‌ها بنابر میل و خواست و مشرب خاص فیلسوف والای ایران بوده است.

اطاق فوق‌الذکر را در سال ۱۲۹۸ شمسی سردار جنگ بوسیله مرحوم نظام‌الاسلام که از علما و محترمین اصفهان بوده است خریداری می‌نماید که قبالة خریدار آن موجود می‌باشد.

در سال ۱۲۹۸ خورشیدی که همسر غلامرضا بختیار فوت می‌نماید اهالی

محترم اصفهان بیاس احترام و خدمات مستوفی الممالک با تجلیل فراوان مشارالیه‌ها رادراطاق گفته‌شده در بالا بخاک می‌سپارند. مقبرهٔ میرو سنگ آن که در دیوارهٔ غربی مزار فیلسوف نصب گردیده هرگز مورد تغییر و تبدیل قرار نگرفته و همیشه مردم اصفهان بآن بدیدهٔ احترام نگریسته و از آن حاجت خواسته‌اند. بنا بفرمودهٔ استاد جمال‌زاده با عرض معذرت برای روشن شدن ذهن خوانندگان مجلهٔ گرامی ارمغان باین مشروح اشارت رفت .

شیخ نظامی بواسطه علو طبع بسلاطین ، امراء ، متمولین ، اعتنائی نداشته و تمام اوقات رادر خانقاه خود که در کنار شهر واقع بود بسر برده . قزل ارسلان با آن قدرت و جلالت و با آن غرور و نخوتیکه داشته از بوسیدن دست سلطان عصر (طغرل) با اینکه مرسوم بوده است امتناع میکند ولی در موقع زیارت شیخ منتهای خضوع و خشوع را معمول و از بوسیدن دست شیخ افتخار می‌کند .

(گنجینه گنجوی)